

La ruleta grega

L'acceptació de la pròrroga del rescat ha provocat divergències molt serioses en el Govern grec i en Syriza, cosa que projecta ombres de dubte sobre si es podrà arribar a un acord definitiu al juny, com vol Washington, per al qual el país hel·lè té un alt valor geoestratègic.

Els dies posteriors a la victòria de Syriza tot feia pensar en un enfrontament entre la troica –la Comissió Europea, el Banc Central Europeu i l'FMI– i el Govern alemany per una banda i, per l'altra, el futur Govern grec. Així que es va constituir l'executiu, el president Alexis Tsipras envià el molt mediàtic ministre de Finances Iannis Varoufakis a fer una *tournee* europea bus-

cant aliats, durant la qual assegurà que “de cap manera” el seu país acceptaria una pròrroga del rescat. Les possibilitats d'un acord pareixien inexistent. Més encara perquè Berlín apostava pel trencament. Segons va publicar el setmanari *Der Spiegel*, l'equip d'Angela Merkel donava per feta la sortida de l'euro de Grècia. Malgrat el rebombori que es muntà, l'administració teutona guardà silenci. Una actitud que tothom entengué com la confirmació fàctica d'allò publicat. Dit això, la ruptura semblava inexorable. La reunió de l'Eurogrup –format pels ministres d'Economia i Finances dels països de la Unió– prevista per al dia 20 de febrer apareixia com l'última oportunitat per a un acord de mínims que evités el que ja s'anomenava *Grexit* o sortida voluntària o forçada de Grècia de la moneda única. Si el Govern de Tsipras no rectificava, el destí hel·lè quedava escrit.

De sobte, el mateix divendres de la reunió de l'Eurogrup, tot canvià. Ja a primeres hores del matí les cancelleries europees auguraven un acord de mínims. I en efecte, a la tarda, la trobada dels ministres d'Economia i Finances de la Unió aconseguia un pacte. Varufakis acceptava, en nom del seu Govern i del primer ministre, una pròrroga de quatre mesos del rescat, amb totes les condicions vigents, les més dures incloses. Havia dit una vegada i una altra que de cap manera, sota cap circumstància, no acceptaria això. Però ho acceptà. Per part alemanya, tant Merkel com el ministre de Finances, Wolfgang Schäuble, que pareixien haver considerat impossible l'acord, es mostraren més suaus amb els grecs i també assumiren la pròrroga.

Com havia estat possible trobar una sortida de l'embolic la qual, si més no, permet guanyar temps, quatre mesos, per seguir negociant i assolir un acord estable abans del 30 de juny? El canvi s'explica per la pressió nord-americana. Grècia és una peça clau dels interessos geoestratègics dels Estats Units al Mediterrani oriental. En plena crisi amb Rússia per mor d'Ucraïna, Washington havia d'evitar com fos la ruptura entre Tsipras i Europa. Forçà les dues parts a un acord de mínims perquè així tinguin prou temps per negociar i arribar a un nou pacte estable. Obama no podia acceptar que Atenes caigués en la temptació –com va insinuar Varufakis que

Schäuble

Dalt, el ministre de Finances grec, Yanis Varufakis, i l'alemany Wolfgang Schäuble, sovint sembla que juguen a rompre les possibilitats d'acord, tot i que fins ara hagin reculat tot dos. Baix a l'esquerra, Alexis Tsipras ha defensat la pròrroga del rescat, però les veus crítiques s'han aixecat en la seva contra tant a Syriza com en el seu propi Govern. A la dreta, en la

podria passar– de buscar finançament alternatiu a la troica. A Moscou. Perquè seria tant com obrir les portes a la penetració de la influència russa a Grècia. I això, els EUA fa quasi setanta anys que volen evitar. Des de la fi de la Segona Guerra Mundial.

Grècia i Estats Units. A l'octubre de 1944 les forces alemanyes es retiraren de Grècia, país que havien envaït el 1941. La pressió creixent a la zona dels Balcans de l'Exèrcit Roig amenaçava de convertir tota la regió en un satèl·lit de la Unió Soviètica. Gran Bretanya,

com a potència determinant a la zona que era des de la fi de la Primera Guerra Mundial, renegava davant la possibilitat de perdre-hi influència. El veterà *premier* Winston Churchill es reuní amb el dictador soviètic Iòssif Stalin i, a pesar de les reticències nord-americanes, acordaren un repartiment d'àrees d'influència: el país hel·lè quedava sota dependència de Londres i, a canvi, Romania, Bulgària i Hongria queien sota la bota comunista, mentre que Iugoslàvia en principi quedava a l'àrea d'interès soviètic, tot i que ulteriorment els partisans del cabdill local Josip Broz Tito

reunió del 9 de febrer, Obama pressionà Merkel perquè acceptés un pacte de mínims amb Grècia.

agafaren el poder a la fi de la guerra i crearen un Estat comunista fora del control de Moscou.

L'acord amb Stalin obria la porta perquè l'autoanomenat "Govern grec a l'exili", nucleat pels conservadors i sota els auspicis del rei Jordi II, es traslladés a Atenes. No comptava, però, amb el suport del Partit Comunista Grec ni del seu braç armat, l'Exèrcit Nacional d'Alliberament Popular, conegut pel nom d'ELAS –acrònim d'Ethnikos Laikos Apelevtherotikos Stratos–, que era la força més poderosa, amb molta diferència sobre qualsevol altra, de

la resistència contra l'ocupació nazi. Quan l'executiu s'instal·là a la capital hel·lena, a finals de 1944, amb prou feines tenia el control militar d'Atenes i de Tessalònica, les dues principals ciutats dels països, les quals no caigueren en mans dels comunistes només perquè les tropes britàniques ho impediren. La resta del territori grec estava sota el control d'ELAS. Segons l'historiador suís Daniele Ganser –autor de llibres sobre els exèrcits secrets muntats per la CIA a Europa durant i després de la Segona Guerra Mundial–, justament per ajudar a capgirar aquesta dominació comunista la intel·ligència militar britànica creà i entrenà la Força d'Intervenció Hel·lènica o LOK –acrònim de Lochos Oreinion Katadromon–, formada per feixistes que havien col·laborat en l'ocupació nazi. El seu objectiu, imposat per Londres, era perseguir i assassinar comunistes, i combatre l'ELAS arreu del país per impedir-ne la victòria militar i política. Els enfrontaments entre uns i altres esdevingueren una guerra civil oberta. Churchill, preocupat per la situació, forçà el Govern monàrquic que anunciés unes futures eleccions democràtiques on podria participar tothom, alhora que demanava a Stalin que forçés el Partit Comunista grec a participar-hi. El gener de 1945 el *premier* viatjà a Atenes per demostrar el compromís britànic en la defensa de les futures eleccions. Al febrer les dues parts en conflicte signaren l'anomenat pacte de Varkiza pel qual es comprometien a concórrer als futurs comicis que se celebrarien sota la supervisió dels aliats. L'executiu finalment convocà a urnes per al mes de març de l'any 1946 i, d'acord amb el pacte, per al setembre organitzà un referèndum per confirmar o rectificar la monarquia com a forma d'Estat en la persona de Jordi II.

Stalin, com sempre solia fer, jugava a enganyar. Per una banda deia que acceptava el pacte de 1944 amb Churchill i, per tant, assegurava que pressionava el Partit Comunista grec perquè participés en el joc democràtic, però alhora continuava fornint d'armes i tot tipus d'equipament l'ELAS. Els comunistes se sentien forts amb el suport de Moscou i, així, rectificant l'acord inicial, decidiren boicotejar les urnes de 1946, tant les de les eleccions legislatives com les del referèndum. Encara més: just ini-

ciat l'any 1947, s'aixecaren novament en armes contra el Govern monàrquic. Es feren forts a les muntanyes de Macedònia i Epir. Fins i tot instauraren un "Govern revolucionari" amb seu a la ciutat de Konitsa. Stalin estava a punt d'aconseguir el que volia. Sobretot perquè els britànics es van desentendre del problema grec. Des de juliol de 1945 Churchill ja no era el primer ministre. Havia perdut les eleccions davant el laborista Anthony Eden, el qual no tenia Grècia entre les seves prioritats. La principal –si no única– preocupació era la depauperada situació econòmica britànica. Quan es produí el nou aixecament comunista hel·lè, el nou *premier* comunicà formalment a Washington que renunciava a aturar-lo. Malgrat que en el si del moviment roig s'havia produït la ruptura entre els fidels a Moscou i els que s'orientaven més cap a la Iugoslàvia de Josip Tito, la incapacitat britànica de defensar el regnat de Jordi II i del seu Govern conservador convertia en inexorable la caiguda de Grècia sota l'òrbita soviètica. O així ho semblava.

Tanmateix, quan el president nord-americà, Harry Truman, rebé la comunicació d'Eden, ordenà posar en marxa un pla de xoc per impedir la victòria comunista. El 12 de març de 1947 declarava solemnement davant de la Cambra de Representants que "la política [exterior] dels Estats Units ha de consistir a donar suport als pobles lliures que [com el grec] estan resistint intents d'agressió de minories armades o de pressió exterior". Naixia així l'anomenada doctrina Truman, és a dir, el dret que s'autoatorgaven els Estats Units d'intervenir militarment on fos per evitar l'extensió de la influència de l'URSS. Al cap de pocs dies, el Congrés votà favorablement una primera partida de 400 milions de dòlars en ajuda militar –i parcialment econòmica– per als Governos de Grècia i Turquia. A efectes pràctics, la doctrina Truman significà per a Grècia, segons l'historiador suís Ganser, que l'exèrcit dels Estats Units desembarcà 120.000 tropes al país, sis vegades més que els escassos 20.000 efectius comunistes armats. Per un altre costat, les ajudes del Pla Marshall –aprovat pel Govern nord-americà el juny de 1947– tingueren en el país hel·lè un dels objectius prioritaris. D'aquesta

Dalt, Churchill, que va pactar el 1944 amb Stalin que Grècia quedaria sota la influència política directa de Gran Bretanya. D'ençà del 1948, sota la presidència de Harry Truman (baix), els Estats Units tenen en Grècia un puntal per a la seva goestratègia a la Mediterrània oriental.

manera Truman confiava evitar que Grècia caigués sota el control militar d'ELAS i polític del Partit Comunista. Començat l'any 1948, Stalin s'adonà que, llevat que estigués disposat a una guerra amb els Estats Units –i no era el cas–, havia perdut Grècia. Amb la fredor que el caracteritzava, abandonà els seus aliats d'ELAS, els quals es debilitaren a marxes forçades davant la pressió militar combinada dels feixistes de LOK, de l'exèrcit regular i dels expedicionaris dels Estats Units. A finals de 1949 la guerra civil havia acabat amb la victòria absoluta dels monàrquics. El 1952 Grècia entrava a l'OTAN, i

certificava així el seu alineament militar amb Occident.

Malgrat que en els anys posteriors existí una formal estabilitat política, bullia el conflicte permanent sota la superfície de les eleccions democràtiques que guanyaven les forces prooccidentals. Els comunistes havien estat il·legalitzats el 1948 però disposaven de moltes cèl·lules armades que plantaven cara a la LOK, la qual no s'havia dissolt després de la guerra. Els intermitents xocs en forma d'atemptats terroristes crearen tal tensió social que molta gent abandonà el país, en una allau d'exiliats cap als Estats Units o d'altres països d'Europa,

un moviment que es coneix com “la diàspora grega”.

El 1965 el partit de dreta, Unió del Centre, que havia aconseguit una nova victòria electoral, entrà en crisi quan el primer ministre, Georgios Papandreu, volgué assumir la cartera de Defensa, cosa que el monarca, Constantí II –havia heretat la corona del pare, Pau I, mort el 1964, el qual fou rei quan el seu germà Jordi II va expirar el 1947– no acceptà de cap manera. Volia que continués en el càrrec Petrus Garufalias, ministre de la seva confiança. Mentre que el cap del Govern era considerat per tothom un demòcrata que volia fer importants canvis en els aparells militars, i especialment en tot el que feia referència als elements irregulars com els terroristes de la LOK, el ministre passava per ser un dels defensors de la raó d'Estat, o sigui dels interessos nord-americans en la lluita il·legal contra els comunistes a Grècia, igual que ho era el rei. Atesa la postura antidemocràtica de la corona, Papandreu dimití. Se succeïren dos anys d'instabilitat política. Territori abonat pel creixement del Partit Comunista, que continuava actuant en la clandestinitat. Justament per evitar un revifament de la violència entre comunistes i l'Estat, l'ex-primer ministre intentà un pacte amb el petit partit Unió Nacional Radical per convocar eleccions per al mes de maig de 1967, amb l'esperança que així es pogués obtenir l'estabilitat política que evités mals majors. Massa tard. Un complot militar al marge del monarca instaurà el 21 d'abril la dictadura coneguda com la “dels coronels”, que amb el suport dels Estats Units durà fins al 1974, i perseguí comunistes i demòcrates, alhora que obligà Constantí a exiliar-se.

Obama i l'acord. Després de la reinstauració democràtica de 1974, els successius governs del PASOK –sigles en grec del Moviment Socialista Panhel·lènic, socialdemòcrata– i de Nova Democràcia, el partit majoritari del centre-dreta, no posaren mai en dubte l'alineament de Grècia amb Europa i els Estats Units. Un *statu quo* que l'enfrontament del passat gener i febrer entre el Govern de Syriza i la troica feia entrar en risc, encara que fos potencialment. Quan Varufakis insinuà que Grècia podria cercar finançament a Moscou, Washington no

es va torbar gens ni mica a reaccionar. Tant si governa Truman com Obama, la política exterior nord-americana és la mateixa. En altres paraules: l'administració demòcrata havia d'aconseguir que les posicions tan allunyades entre Merkel i Tsipras, sobretot, s'acostessin i fos possible un acord per evitar la potencial penetració de la influència russa a Grècia.

El dia 2 de febrer, el president nord-americà contestava una pregunta sobre el conflicte entre Grècia i la troica, en una entrevista a la CNN, dient que “a un país” com l’hel·lè “que està immers en una greu depressió econòmica no se’l pot estrènyer més”. El missatge era meridià. A més, recordava que “els grecs ho estan passant molt malament”, establint un paral·lelisme amb el que havien patit els nord-americans després del *crack* de 1929. La Casa Blanca elegí estratègicament la data de l’entrevista. Una setmana abans de la reunió prevista entre Angela Merkel i Barack Obama a Washington, el dia 9. Així, Berlín tindria temps de pair la voluntat ianqui.

L’ordre del dia de la trobada entre els dos presidents responia a la necessitat de consensuar una postura única entre Europa i Estats Units respecte a la crisi a Ucraïna. Però, segons *The New York Times*, Washington hi imbricà la qüestió grega. No era la primera vegada que el Govern nord-americà pressionava Merkel amb relació al mateix tema. *The Washington Post* publicà que el 2010 Obama ja va parlar amb l’alemanya per fer-li veure que no seria bo per a Europa ni per als Estats Units que es deixés entrar en fallida l’economia grega i que calia ajudar-la amb el rescat, el qual aixecava moltes reticències a Alemanya.

Durant els dies immediatament anteriors i posteriors a la cimera entre el president i la cancellera, el secretari del Tresor —equivalent a un ministeri de Finances europeu— dels Estats Units, Jack Lew, parlà intensament, segons *Financial Times*, amb els seus col·legues de l’Eurogrup perquè fossin més “comprensius” amb els “problemes” hel·lens. A banda, Lew envià Daleep Sthingh, un alt comissionat del seu ministeri, a Atenes, on aterrà el dia 10, amb la missió d’entrevistar-se amb les noves autoritats governamentals de Syriza. Segons les fonts oficials de la Casa Blanca consultades pel rotatiu citat, naturalment “la

lòssif Stalin va estar a punt d'aconseguir, el 1947, que Grècia fos un satèl·lit soviètic, però els Estats Units ho impediren.

visita de Singh a Grècia no té res a veure” amb el conflicte entre el Govern de Tsipras i la resta de la Unió. Òbviament, ningú no s’ho va creure.

Allò que volia evitar Obama era el que analitzava Paul Krugman —premi Nobel d’Economia l’any 2008 i professor de Universitat de Princeton— en la seva columna del *The New York Times* del passat 8 de febrer: que el Govern de Merkel “el que realment està buscant és forçar Grècia a sortir de l’euro com més aviat millor; la política d’Alemanya és objectivament pro-Grexit. D’aquesta manera, i ateses les circumstàncies, és també objectivament pro-Alba Daura-

da”, el partit nazi grec que vol la sortida de l’euro. Una comparació que, com és bo d’imaginar, va caure com un tro a Berlín. Però és la idea que s’ha estès a l’altra banda de l’Atlàntic.

Per evitar el que Krugman preveia, l’administració d’Obama pressionà els Governos europeus, especialment els de Berlín, Madrid i Atenes, per aconseguir un acord, el qual finalment va ser possible el 20 de febrer. Tingué costos, però, en forma de serioses reticències a Grècia que omplen de dubtes el futur.

Reticències. El primer ministre grec no tingué altre remei que acceptar la

pròrroga del rescat amb totes les condicions vigents. És a dir, en menys d'un mes incomplia la principal promesa electoral de Syriza. Malgrat que intentà posar en pràctica la vella estratègia de l'enemic exterior, acusant Madrid i Lisboa de voler perjudicar els interessos grecs, els problemes domèstics tot d'una se li acaramullaren per mor de l'evident renúncia davant la tan criticada troica.

A pesar de l'incompliment del programa electoral, cal dir que Tsipras continua tenint una alta valoració entre els ciutadans, segons les enquestes fetes amb posterioritat a la pròrroga. El problema, però, és que el sector més radicalment esquerrà de Syriza no atén a cap sondeig d'opinió i critica feroçment el primer ministre. Fins i tot dins el Govern mateix hi ha greus discrepàncies. El ministre de Reconstrucció Productiva, Medi Ambient i Energia, i líder d'un dels grups comunistes que formaren la coalició, Panaghiotis Lafazanis, s'ha mostrat enfurismat per l'acord. En la mateixa línia, un altre ministre, el titular de la Reforma Administrativa, Giorgos Katrougalos, amenaçà amb la dimissió "si no es respecten les línies vermelles" del programa promès. Les veus crítiques s'estenen fins al comitè central de Syriza, on s'han expressat amb molta virulència: Stathis Kouvelakis assegurà que "l'estratègia del primer ministre ha fracassat miserablement", i titllà l'acord de "rendició precipitada"; Costas Lapavistas, un altre dirigent del partit, que és professor d'economia, assegurava que "ja no hi ha camí" dins l'euro i que l'únic que es pot fer per mantenir "el suport del poble grec" és sortir de la moneda única i decretar el no pagament

Grècia ha estat escenari de disputa entre Rússia i els Estats Units d'ençà de 1948

del deute. Aquesta és la idea que anima el sector més nítidament comunista de Syriza. Alhora, és el que defensa el Partit Comunista tradicional, que no forma part de la coalició que va triomfar a les eleccions, el qual intenta treure profit de la situació. En un comunitat emès després de pactar-se la pròrroga del rescat acusava el Govern de "rendició", "frau", "engany" i d'estar "en sintonia" amb els que "aplaudeixen l'acord com el PASOK, Nova Democràcia i la Federació Hel·lènica d'empreses". Així mateix es reivindicava com l'alternativa d'esquerra: "Els qui esperaven alguna cosa millor [amb Syriza] no s'han de desesperançar sinó reaccionar". La incomoditat dels dirigents més esquerrans de la coalició governamental per la pressió del Partit Comunista és més que notòria i pot posar en perill tant l'acord de la pròrroga com un futur pacte –el mes de juny– a llarg termini.

Caldrà veure com reacciona Tsipras. Si, a desgrat d'aquestes crítiques compleix el pacte al qual arribà en el si de l'Eurogrup, o si, fruit de la seva debilitat política –no ha posat a votació del Parlament el pacte per evitar perdre-la, ja que una trentena dels diputats de Syriza digueren que s'hi oposarien–, decideix no complir-lo per donar satisfacció a

l'ala més esquerrana de la seva formació. El temor a les cancelleries de la Unió és que no pugui aguantar la pressió i acabi cedint davant dels més radicals. El ministre de Finances alemany, Wolfgang Schäuble, no desaprovava l'ocasió per posar el dit a la nafra del primer ministre grec en declaracions fetes l'1 de març al dominical *Bild am Sonntag*: "El senyor Tsipras ens ha donat la seva paraula; si no la compleix, no hi haurà més ajudes" per a Grècia, en referència als 50.000 milions que, segons va dir el ministre espanyol d'Economia, Luis de Guindos, s'estan preparant per si hi ha un nou rescat el juny. Una possibilitat que els més radicals de Syriza rebutgen i que al Govern alemany pareix que li aniria la mar de bé que en efecte es frustrés.

A l'altra banda de l'Atlàntic, mentrestant, són optimistes i creuen que el juny en efecte hi haurà una nova línia d'ajut a Grècia que esvairà qualsevol potencial perill per als interessos geoestratègics dels Estats Units. Així, si més no, ho donava per fet una anàlisi publicada el 2 de març a *Foreign Affairs*, la prestigiosa revista nord-americana de política internacional, signada per Stathis N. Kalyvas: "Grècia i els seus socis europeus arribaran el juny a un acord a llarg termini per al finançament del país", conclouïa després d'argumentar que l'alternativa era extremadament dolenta per a totes les parts.

Cal suposar que als Estats Units confien en la capacitat de persuasió d'Obama, per si les coses a Europa es torcen. Però al Vell Continent ningú no està gens segur de res.

Miquel Payeras

Cines Babel Vicente Sancho Tello, 10. · València

Birdman

d'Alejandro González Iñárritu

Si presentes aquesta butlleta tindràs el següent preu especial:

Si ets subscriptor d'EL TEMPS : 4,40 € De dilluns a dijous i 6€ cap de setmana. (Cal acompanyar el justificant de pagament)	Si ets lector d'EL TEMPS: 5,60€ de dilluns a dijous excepte vespra de festiu i festius.
--	---

